

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตโดยการส่งเสริมบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนวัดศรีประดู่ อำเภอเมืองจังหวัดอุบลราชธานี ที่สนใจเข้าร่วมโครงการการสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตโดยการส่งเสริมบทบาททางสังคมจำนวน 30 คน แบ่งเป็นผู้สูงอายุชาย 9 คน ผู้สูงอายุหญิง 21 คน จากการสุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ (Volunteer Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

แบบสอบถาม General Health Questionnaire โครงการศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากกลุ่มผู้สูงอายุโครงการผลิตภัณท์พื้นเมืองจากกลุ่มผู้สูงอายุแบบประเมินโครงการการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต

แบบสอบถาม General Health Questionnaire ฉบับภาษาไทย (Thai GHQ-28) ในโครงการจัดทำโปรแกรมสำเร็จรูปในการสำรวจสุขภาพจิตในพื้นที่ปีพ.ศ.2545 โดยผู้พัฒนาแบบสอบถามคือนายธนาธิลชัย โกวิทย์ นายจักรกฤษณ์ สุขยั้ง และผศ.ดร.ชัชวาล ศิลปะกิจ ซึ่งแบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่สามารถคัดกรองปัญหาสุขภาพจิตได้ดีโดยบอกได้ว่าบุคคลนั้นจะมีปัญหาสุขภาพจิตหรือไม่แต่ไม่สามารถบอกการวินิจฉัยได้ว่าเป็นโรคทางจิตเวชชนิดใด มีคำถามทั้งหมด 28 ข้อ โดยแบ่งเป็น

คำถามข้อที่ 1 – 7 เป็นคำถามเกี่ยวกับอาการทางกาย (Somatic Symptoms)

คำถามข้อที่ 8 – 15 เป็นคำถามเกี่ยวกับอาการวิตกกังวลและการนอนไม่หลับ

(Anxiety and insomnia)

คำถามข้อที่ 16 – 21 เป็นคำถามเกี่ยวกับความบกพร่องทางสังคม(Social dysfunction)

คำถามข้อที่ 22 – 28 เป็นคำถามเกี่ยวกับอาการซึมเศร้าที่รุนแรง(Severe depression)

การให้คะแนนใช้การคิดแบบ GHQ score (0-0-1-1) ได้แก่

ผลรวมของคะแนนตั้งแต่ 0 – 5 คะแนน ถือว่าปกติ

ผลรวมของคะแนนตั้งแต่ 6 คะแนนขึ้นไป ถือว่าผิดปกติ

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะทางจิต และผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์สุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุ และโครงการส่งเสริมบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม พร้อมทั้งดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยและตรวจสอบความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 สร้างสัมพันธภาพกับชุมชน เพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้สูงอายุในสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ สวนสาธารณะ วัด ศาลาประชาคม ชมรมผู้สูงอายุ สถานพยาบาล โดยทำการสัมภาษณ์พูดคุย ให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจ พร้อมทั้งค้นหาปัญหาของผู้สูงอายุ และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ

3.3 เมื่อได้กลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนจากขั้นที่หนึ่งแล้วทำการสำรวจสุขภาวะทางจิตจากแบบสอบถาม General Health Questionnaire ฉบับภาษาไทย (Thai GHQ) ก่อนทำการทดลองด้วยการส่งเสริมบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ

3.4 จัดทำโครงการศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และโครงการผลิตภัณฑืพื้นเมืองจากกลุ่มผู้สูงอายุ โดยแต่ละโครงการนั้น กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถเลือกเข้าร่วมโครงการได้ตามความสมัครใจ พร้อมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการออกแบบโครงการเป็นที่ปรึกษาโครงการ พร้อมทั้งเป็นวิทยากรประจำโครงการและผู้ร่วมในโครงการ

3.5 ทำการประเมินโครงการส่งเสริมบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วมทั้งสองโครงการทำการประเมินโดยกลุ่มเป้าหมาย และผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีกรอบการประเมิน คือ

- 1) ขั้นเตรียมการ ค้นหา/สำรวจชุมชน
- 2) ขั้นวางแผน/การกำหนดกรอบการทำงาน/โครงการ
- 3) ขั้นการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นกิจกรรม
- 4) ขั้นการเก็บข้อมูล/ทดลอง/วิเคราะห์ผล
- 5) ขั้นสะท้อนผลให้ชุมชนช่วยตรวจสอบและอธิบายผล

3.6 เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการเป็นระยะเวลาห้าเดือน ทำการวัดระดับสุขภาวะทางจิตด้วยแบบสัมภาษณ์ฉบับเดิมอีกครั้ง เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับระดับสุขภาวะทางจิตก่อนเข้าร่วมโครงการสร้างเสริมสุขภาวะทางจิตโดยส่งเสริมบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในข้อมูลเชิงปริมาณ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนาข้อมูลตามข้อเท็จจริง ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้สูงอายุ และวิเคราะห์เกี่ยวกับสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุในข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การประเมินผลการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตโดยส่งเสริมบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบสุขภาวะทางจิตก่อนและหลังได้รับการส่งเสริมบทบาททางสังคมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้สถิติ t-test dependent

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และเปรียบเทียบสุขภาวะทางจิตด้วย Wilcoxon Signed Ranks Test ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ